

**Valtasuhteet ja naishahmojen vallankäyttö Hugh Howeyn *Siilossa* ja
George R. R. Martinin *Valtaistuinpelissä***

Elina Ponkala

Kandidaatin tutkielma

Huhtikuu 2016

Kirjallisuus

Humanistinen tiedekunta

Oulun yliopisto

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO.....	3
2 VALLAN TEORIAA.....	6
2.1 Steven Lukesin kolmiulotteisen vallan käsite.....	7
2.2 Valta ja feministinen tutkimus.....	8
3 YHTEISÖN JA YKSILÖN VALTA.....	11
3.1 Pelilauta ja laboratorio: teosten maailma ja yhteiskunta.....	11
3.2 Voimaantuminen ja vastustus.....	15
4 NAISPÄÄHENKILÖIDEN VALLANKÄYTTÖ.....	23
4.1 Vallankäytön muodot.....	23
4.2 Valtasuhteet	25
5 PÄÄTÄNTÖ.....	27
LÄHTEET.....	29

1 JOHDANTO

Kandidaatin tutkielmassani tarkastelen ja vertailen kahden kaunokirjallisen teoksen valtarakenteita ja naispäähenkilöiden valtasuhteita ja vallankäyttöä feministisen tutkimuksen avulla. *Valtaistuinpeli* (2012, *Game of Thrones* 1996), on pohjois-amerikkalaisen George R. R. Martinin luoman fantasiakirjasarjan *Tulen ja jään laulu* (1996 - 2012 *A Song of Ice and Fire*) ensimmäinen osa. *Siilo* (2013, *Wool*, 2012) on niin ikään pohjoisamerikkalaisen Hugh Howeyn scifi-trilogian *Siilon saagan* (*Silo series*) ensimmäinen osa.

Kummatkin teokset ovat fiktiivisiä kaunokirjallisia teoksia: *Valtaistuinpeli* on korkeaa fantasiaa ja *Siilo* on dystopiaromaani. Hahmotan *Valtaistuinpelin* maailman pelilaudan kaltaisena, strategisesti alati muuttuvana valtasuhteiden verkkona ja kuvaan yhden keskeisimmistä hahmoista, Daenerys Targaryenin, asetelmia ja hänen liikkeitään tällä metaforisella laudalla. *Siilon* puolestaan näen eräänlaisena laboratoriona, jossa länsimaalainen, tarkemmin pohjoisamerikkalainen yhteiskuntarakenteen laitetaan kuvitteelliseen testiin. Minua kiinnostaa erityisesti teoksen keskeisimmän henkilön Juliette Nicholsin kirjaimellinen ja yhteiskunnallinen nousu ylöspäin tässä dystooppisessa luokkayhteiskunnassa.

Valtaistuinpelin kuvaama yhteiskunta sijoittuu fantasiamaailmaan, joka muistuttaa etäisesti oman maailmamme keskiaikaa ja jonka keskiössä on Seitsemäksi kuningaskunnaksikin kutsuttu Westeros. Aikoinaan Westerosia hallitsi Targaryenien suku, jonka ansiosta seitsemän kuningaskuntaa on nyt yhden hallitsijan alainen. Targaryenien onnistui valloittaa alue aikoinaan lohikäärmeiden avulla – tästä juontuu heidän sukunsa vaakuna, ja suvun jäseniä kutsutaankin toisinaan lohikäärmeiksi. Teoksen alussa annetaan kuitenkin ymmärtää, ettei lohikäärmeitä enää ole olemassa. Targaryenien hallitsijasuvun jäsenten kerrotaan olleen usein mieleltään epävakaita, mikä voi johtua suvun tavasta naittaa siskot ja veljet keskenään, jotta suku pysyisi ”puhtaana”. Viimeisen Targaryen-sukuisen hallitsijan liikanimi olikin Hullu kuningas.

Teoksen tapahtumat kerrotaan useiden eri henkilöiden näkökulmasta niin, että jokainen heistä toimii oman lukunsa fokalisoijana. Yksi tällainen henkilö on Daenerys Targaryen, nuori nainen, joka on teoksen alussa vasta 13-vuotias. Daeneryksen kehitykseen keskittyvä alajuoni on kirjasarjan osissa, etenkin ensimmäisessä, varsin erillään muista

teoksen tapahtumista. Daeneryksen tarina sijoittuu itäisiin maihin, teoksen muiden tapahtumien levittäytyessä Westerosiin. Hän on Westerosin entisen hallitsijasuvun, Targaryenien, viimeinen jälkeläinen isoveljensä Viserys Targaryenin kanssa. Veli haaveilee palaavansa Westerosiin ottamaan takaisin vallan, jonka kokee syntymäoikeudekseen. Käytän vastaisuudessa Daneryksestä nimitystä Dany, joka on itse teoksessakin käytetty lyhennelmä hänen nimestään.

Keskityn tutkielmassani Danyn hahmoon ja alajuoneen. Dany ja hänen veljensä ovat maanpaossa idässä, eikä hänellä ole muistikuvia Westerosia, vaan hänen käsityksensä ”kodista” perustuvat täysin muiden kertomaan. Danyllä on mielestäni erittäin selkeä ja mielenkiintoinen kehityskaari sarjan ensimmäisessä teoksessa. Löydän hänestä ja Julietteta, *Siilon* päähahmosta, paljon yhdistäviä tekijöitä.

Siilossa ihmiskunnan rippeet asuvat teoksen nimen mukaisesti jättimäisessä siilossa, koska ulkoilma on saastunut tappavan myrkylliseksi. Siilo on jakautunut kerrostasoihin, jotka on merkitty numeroin. Kerroksia on yhteensä 150, ja siilolaiset jakavat ne kolmeen osaan: syvätasoihin, keskitasoihin ja ylätasoihin. Vaikka *Siilossa* ei periaatteessa ole yhteiskuntaluokkia, niin käytännössä kerrostasoilla ja työtehtävillä on suuri merkitys ihmisen asemaan siilossa. Ihmiset pukeutuvat erivärisiin haalareihin työnsä mukaan. Elämä on tarkkaan säädeltyä ja jokaisella on paikkansa siilon pyörittämisessä. Syvätasoilla sijaitsee koneosasto, joka tuottaa elintärkeää hengitysilmaa ja sähköä. Keskitasoilla on IT-osasto, joka kehittää uutta teknologiaa, esimerkiksi suoja-pukuja, jotka pitävät hetken hengissä myrkyllisessä ulkomaailmassa. Seriffin toimisto sijaitsee aivan ilmalukon eli ulospääsyn vieressä siilon ylimmällä tasolla. Myös pormestari hallinnoi ylimmältä tasolta.

Juliette Nichols on koneosaston mekaanikko, joka valitaan *Siilon* uudeksi seriffiksi edellisen kärsittyä puhdistustuomion eli kuolemanrangaistuksen. Juliette on kiinnostunut rikkinäisten asioiden korjaamisesta ja ajattelee asioita pitkällä aikavälillä. IT-osaston johtaja Bernard ei pidä valinnasta, mutta pormestari Jahns pitää pintansa. *Siilossa* pormestari on korkein virka, ja pormestari neuvottelee paljon IT-osaston johtajan kanssa, jolla on myös paljon vaikutusvaltaa. Myös seriffillä on korkea status siilon hierarkiassa. *Siilosta* tullaan ulos vain puhdistamaan ulkomaailmaa kuvaavat kamerat, joiden näkymää voi katsella ylätason ruokalan monitorilta. Puhdistajan ei kuitenkaan ole mahdollista

palata takaisin siiloon, joten puhdistustehtävän hoitavat yhteisön lakeja rikkoneet kuolemantuomitut.

Tutkielmani teoreettinen viitekehys perustuu kolmeen teokseen, joista yksikään ei edusta kirjallisuuden tutkimusta. Näistä varhaisin on Steven Lukesin 1974 ilmestynyt *Power: A Radical View* (1974), jonka kolmiulotteinen vallan käsite (three-dimensional power) on mielestäni edelleen varsin toimiva ja käyttökelpoinen vallan rakentumisen jäsentäjä. Janet Townsendarin ynnä muiden¹ yhteisteos *Women and Power: Fighting Patriarchy and Poverty* (1999) sekä Amy Allenin teos *Power of Feminist Theory* (1999) edustavat feministisesti orientoitunutta vallan tutkimusta. *Women and Power* käsittelee naisjohtoisia järjestöjä, jotka työskentelevät alkeellisissa oloissa elävien naisten parissa Etelä-Amerikassa (*Women and Power* ei ole kuitenkaan yhtä tärkeässä osassa tutkimuksessani kuin Lukesin ja Allenin teokset). Allen yhdistää teoksessaan Michel Foucault'n, Judith Butlerin ja Hannah Arendtin ajatuksia vallasta.

Käyttämäni teorialähteet ovat englanninkielisiä, mutta käytän tutkielmassani omia suomennoksiani käsitteistä. Allenilta lainaamiani pääkäsitteitä ovat seuraavat: etu- ja taka-alan perspektiivit (*foreground, background perspectives*), subjektiasemat (*subject positions*), oppivaiset vartalot (*docile bodies*), performatiivisuus (*performativity*), vallan virtaus (*flow of power*), toistettavuus (*citationality*). Jäsennyksen vallan kolmeen eri ulottuvuuteen olen ottanut Lukesilta. Lisäksi hyödynnän seuraavaa vallan jaottelua, joka löytyy kaikista kolmesta lähdeoksesta: valta jonkun yli (*power over*), valta toimia (*power to*), valta yhdessä (*power with*).

Olen itse nuori nainen, jolle kaikkien ihmisten tasa-arvoisuus yhteiskunnassa on tärkeää. Valtasuhteiden rakentumista on helpompi tarkastella täysin ulkopuolisen silmin – fiktiiviset ympäristöt takaavat eturistiriidattomuuden ja kaunokirjallisuuden avulla on turvallista lähestyä herkästi mielipiteitä herättäviä aiheita. Vallan käytön tarkastelu ja vallan rakenteiden paljastaminen omassa yhteiskunnassa on vaikea toteuttaa objektiivisesti, koska on itsekkin osa verkostoa. Kummassakin teoksessa on runsaasti erilaisia valtasuhteita sekä vallankäytön muotoja, jotka antavat paljon materiaalia lähilukuun perustuvalla tutkimuksella. *Tulen ja jään laulu* -kirjasarja ja siihen perustuva HBO:n televisiosarja *Game of Thrones* (2011–), ovat kummatkin saavuttaneet suurta

¹ Emma Zapata, Jo Rowlands, Pilar Alberti ja Marta Mercado.

suosiota viime vuosina. *Siilo* on toistaiseksi vähemmän tunnettu, mutta uskon sen suosion nousevan viimeistään mahdollisten filmatisointien myötä.

Käsittelen aluksi vallan teoriaa yleisesti ja avaan tutkielmani pääkäsitteitä. Sen jälkeen analysoin teosten yhteiskuntaa ja tutkimieni naishamojen voimaantumista. Lopuksi käsittelen Danyn ja Julesin subjektiasemia näillä teosten maailmojen monimutkaisissa vallan verkostoissa.

2 VALLAN TEORIAA

Tärkein käsite tutkielmassani on valta. Valta on abstrakti, näkymätön voima, mutta sillä on myös fyysisiä ilmenemismuotoja. Löysin teorialähteistä erilaisia määritelmiä vallalle. Pidän Lukesin (1974, 26) esittelemää määritelmää toimivimpana oman tutkielmani kohdalla: ”A in some way affects B. But, in applying that primitive (causal) notion to the analysis of social life, something further is needed – namely, the notion that A does so in a non-trivial or significant manner.” Eli kun A vaikuttaa B:hen merkityksellisellä tavalla on kyse vallasta, tai tarkemmin vallan käytöstä. A ja B voivat olla joko yksittäisiä henkilöitä, yhteisöjä tai yhteiskuntarakenteita. Lukes (1974, 34) itse määrittelee vallan näin: A vaikuttaa B:hen tavalla joka on B:n intressien vastaista. Karsastan ajatusta, että käyttääkseen valtaa vaikutuksen tulisi olla vallankäytön kohteen etujen vastaista. Jos A ohjailee B:tä tavalla, joka on myös B:lle hyödyllistä, koen A:n silti käyttävän valtaa B:stä. Esimerkiksi tyttöystävä, joka kannustaa ylipainoista poikaystäväänsä laihduttamaan: vaikka syy kannustamiseen olisi esteettinen, on laihtuminen todennäköisesti hyödyksi poikaystävän terveydelle.

Mielestäni tavoitteellinen toiminta on hyvä erottaja tietoisesta vallankäytöstä ja tahattoman vaikuttamisen välillä. Tästä on eriäviä näkemyksiä, mutta käytän tavoitteellisuuteen/tahattomuuteen perustuvaa jakoa, koska se tekee tutkielmastani selkeämmän. Vallan käsitteelle ei siis ole yhtä vakiintunutta määritelmää. Teoksessa *Power of Feminist Theory* Allen (1999, 127) määrittelee vallan yksinkertaisesti toimijoiden kykyä toimia: ”Thus, I will define power simply as the ability or capacity of an actor or set of actors to act.”

2.1 Steven Lukesin kolmiulotteisen vallan käsite

Lukes esittelee teoksessaan näkemyksiä vallan eri ulottuvuuksista. Jos vallankäyttöä tapahtuu vain silloin kun A:n ja B:n subjektiivisten intressien välillä on havaittava konflikti, jää näkemys vallasta hyvin suppeaksi. Tällainen määrittely näkee vallankäytön *yksiulotteisena* ilmiönä, jossa jätetään huomiomatta esimerkiksi yhteiskunnalliset rakenteet ja rakenteellinen valta.

Kaksiulotteinen vallan hahmottaminen tuo esille myös yhteiskuntarakenteet. Lukesin mukaan Bachrach ja Baratz kirjoittavat, että yhteiskunnassa alati muuntautuvat ”pelin säännöt” toimivat vallalla olevan eliitin hyväksi muiden yhteisön jäsenien kustannuksella. Kaksiulotteinen vallan käsite sisältää erilaisia vallankäyttötapoja: pakottaminen, auktoriteetti, vaikuttaminen, voima ja manipulointi. Yleensä eliitti käyttää näitä vallankäyttötapoja muuhun yhteisöön, mutta voi silti valtasuhteiden muuttuessa joutua syrjäytetyksi (1974, 17).

Kolmiulotteinen näkemys vallasta tuo puolestaan esille sen, että A voi muokata B:n tavoitteita. Tämä on erittäin tehokasta vallankäyttöä, sillä onnistuessaan se ehkäisee jo ennalta mahdolliset konfliktit A:n ja B:n intressien välillä. Tällainen vallankäyttö luo mielentilan, jossa vallankäytön kohde ei kyseenalaista vaan hyväksyy ja jopa vaalii järjestelmää, joka asettaa toimijan vallankäytön kohteeksi. Tätä Lukes kutsuu tehokkaaksi (*effective*) vallankäytöksi: ”A’s intervention can be said to make difference to the result. Let us call this sense of ’exercising power’ the *effective* sense.” Eli A:n sekaantumisella johonkin tilanteeseen voidaan todeta olleen vaikutus tilanteen lopputulemaan. Ymmärrän tämän siten, että esimerkiksi poliittiset instituutiot vaikuttavat siihen, mistä asioista yhteisössä puhutaan ja ollaan huolissaan, sekä siihen, tehdäänkö asioille jotakin. Tällä tavoin voidaan estää vähemmistöjen kasvaminen enemmistöksi. Vaikuttavasta vallankäytöstä (*operative*) puhutaan, kun A:n ja B:n toimet ovat riittäviä jonkinlaisen lopputuleman saavuttamiseksi mutta kumpikaan osapuoli ei voi osoittaa toimiensa lopullista merkitystä. (1974, 23, 40, 45).

Kolmiulotteinen näkökulma tuo lisää syvyyttä vallan käsitteeseen huomioimalla sen, että tehokkaasti rakentuneet valtasuhteet ja auktoriteetti edesauttavat vaivattomampaa vallankäyttöä ja alistamista. Vallankäyttö voi Lukesin (1974, 21—24) mukaan olla myös tiedostamatonta ja valtaa voivat yksilöiden lisäksi harjoittaa myös ryhmät ja instituutiot.

2.2 Valta feministisessä tutkimuksessa

Vaikka Allen ei käytäkään toimijoista Lukesin tavoin A- ja B-nimityksiä, nimeän itse toimijat näin selkeyden vuoksi. *Power of Feminist Theory* -teoksessa määritellään kolme eri vallankäytön toteuttamisen muotoa: Valta jonkun yli (*power over*) on A:n kyky rajoittaa toiminnallaan B:n vaihtoehtoja. Valta toimia (*power to*) on yksilön kyky toimia jonkin tuloksen saavuttamiseksi. Valta yhdessä (*power with*) tarkoittaa sitä, että saavutetaan yhdessä yhteinen tulos. Subjektien asemat (*subject positions*) ovat yksilön mahdollisia sijainteja vallan verkostossa. Verkosto metaforan (*network*) Allen lainaa Foucault'n teoksista. Asetelmat verkossa voivat muuttua ja Allen esittelee vallan pikemmin suhteena kuin omaisuutena. Vallan verkosto on siis relationaalinen käsite, joka rakentuu erilaisista valtasuhteista (Allen 1999, 44).

Allen (1999, 31) tuo teoksessaan ilmi, että valta on Foucault'lle ehtymätön teoretisoinnin kohde: joka on runsas metodeiltaan, vaihteleva hyödyntämistavoiltaan ja kekseliäs tavoissaan saada asioita liikkeelle. Valta ei siis itsessään ole paha asia, ja Foucault näkee sen jopa välttämättömänä voimana yhteiskunnassa. Tärkeintä Foucault'n mukaan on, että valta virtaa vapaasti monimuotoisessa verkostossaan. Dominointi on tapa estää tai hidastaa vallan vapaata liikkumista esimerkiksi poliittisin, ekonomisin ja sotilaallisin keinoin. Dominointi on yksi tapa harjoittaa valtaa jonkun yli: valta pyritään pitämään vain osalla ihmisistä, ja muiden mahdollisuuksia käyttää valtaa yritetään rajoittaa. Dominoinnin vastustaminen on myös tapa harjoittaa valtaa. Yhteishenki kokoaa samaa tavoittelevat henkilöt yhteen. He voivat käyttää valtaa yhdessä, esimerkiksi syrjäyttämällä hallitsevissa asemissa olevan eliitin. (Allen 1999, 56.)

Vallan verkostoa ja suhteita voidaan lähestyä kahdesta näkökulmasta: *etualaperspektiivi* tarkastelee valtasuhteita yksilöiden ja ryhmien välillä; *taka-alaperspektiivi* puolestaan kiinnittää huomion valtasuhteet mahdollistavaan yhteiskuntaan eli vallankäytön kontekstiin. Foucault'n kehittämä niin sanottu genealoginen tutkimus paljastaa vallan vaikutuksen siihen, miten käsityksiä muodostetaan erilaisissa instituutiossa kuten kouluissa ja vankiloissa. Foucault puhuu tässä yhteydessä myös ”oppivaisista vartaloista”: yksilöt eivät ainoastaan opi tekemään mitä heiltä halutaan, vaan he suorittavat tehtävän vaaditussa järjestyksessä ja aikataulussa. (Allen 1999, 36.) Tällaiset instituutiot vaativat toimiakseen vahvan kurin, auktoriteetin ja vakiintuneet, roolien mukaiset, vallan asetelmat. Yhteisössä, jossa on tarkat säännöt ja ankara kuri, voidaan

kokea vaarallisiksi jopa pelkkä tabuiksi miellettyjen aiheiden ajattelemisen, saati sitten niistä puhuminen – edes yksityisesti. Valvova silmä tuntuu olevan kaikkialla, joten yksilö varoo rikkomasta sääntöjä myös auktoriteetin näköpiirin ulkopuolella. Tämä ilmiö näkyy vahvasti *Siilon* kuvaamassa yhteiskunnassa.

Vakiintuneet normit ja säännöt, sekä yksilön itseensä kohdistama vallankäyttö luo jopa sukupolvelta toiselle periytyviä rooleja. Allen (1999, 72) nostaa esille Butlerin käyttämän termin toistettavuus (*citationality*). Toistettavat roolit voivat olla sidoksissa esimerkiksi sukupuoleen tai etnisyyteen. Butler määritteleeekin termin performatiivisuus säännellyksi ja rajoitetuksi normien toistoksi, prosessiksi, joka toistetaan eri konteksteissa. Ihminen on heteronormatiivisen kulttuurin kohde ja pääsee sen normeja noudattamalla osaksi yhteisöä.

Thus, performativity must be understood as ”a process of iterability, a regularized and constrained repetition of norms”. (Allen 1999, 72.)

”Butler continues to maintain that one is both subject to the power of the heterosexist cultural norms that constrain and compel one’s performance of gender and simultaneously enabled to take up the position of a subject in and through them. (Allen 1999, 73.)

Allen (1999, 88, 98) huomioi, että Arendt liittää vallankäytön vain julkisen ja poliittisen piiriin. Arendtin mukaan puhe mahdollistaa ihmisen poliittisuuden. Puheen avulla ihmiset vaihtavat ajatuksia ja ideoita, joiden avulla voidaan muuttaa yhteiskuntaa. Poliittisen ja julkisen alueen toimintojen tulokset ovat usein ennalta-arvaamattomia, toiminta on tapahduttuaan usein pysäyttämätön ja toiminnan tekijä usein tuntematon. Tämä tekee poliittisesta sfääristä usein monimutkaisen ja alati muuttuvan. Yhteisöllisyys on Arendtin mukaan suhteellinen ilmiö, joka nojaa toimijoiden määrään ja on tavoite itsessään. Yhteisöllisyyden ydin eivät ole säännöt ja käskyt vaan yhteistyö ja yhteisöllinen toiminta. Yhteisöllinen valta toimii silloin, kun on olemassa sopimus yhteisestä päämäärästä. Allen havainnollistaa tätä käyttämällä esimerkkinä orjien omistajaa, jonka orjat määrällisesti voittaisivat. Orjien omistajien organisoitu valtajärjestelmä kuitenkin pitää vallan määrällisesti heikommalla osapuolella.

Allen (1999, 97) kuitenkin vastustaa näkemystä, että valta rajoittuisi vain julkisen piiriin. Hänen mielestään väkivalta ja vallankäyttö ovat usein toisiinsa limittyneitä, eikä niitä voi silloin erottaa. Feministisessä vallantutkimuksessa otetaan myös yksityiset valtasuhteet, kuten perheväkivalta, tutkimuksen kohteeksi. Voiman ja auktoriteetin Allen erottelee

siten, että auktoriteetin käskyjä totellaan kunnioituksesta, esimerkiksi yhteiskunnallisen aseman perusteella, kun taas fyysistä voimaa käyttävää totellaan pelosta. Kummatkin vallankäytön toteutumukset nojaavat käsky-tottelevaisuus-suhteeseen.

Townsendin ynnä muiden teoksessa *Women and Power: Fighting Patriarchy and Poverty* valta määritellään voiman harjoittamiseksi yksilön tai yhteisön taholta. Myös vallan muodot jäsennetään hieman eri tavoin kuin Allenin tutkimuksessa. Valta jonkun yli tarkoittaa, että A saa B:n toimimaan vasten tahtoaan. B yleensä vastustaa A:n vallankäyttöä, ja teoksessa esitetäänkin vastustus erottamattomana osana vallan harjoittamista jonkun yli. Valtaa toimia on valtaa tehdä asioita halutun tuloksen saavuttamiseksi. Tällöin toimija saavuttaa täyden potentiaalinsa. Valta yhdessä on yhdessä saavutettua valtaa. (Townsend ym. 1999, 33.)

Women and Power: Fighting Patriarchy and Poverty - teoksessa käytetään myös termiä *valta sisällä (power-within)*, joka on itsensä kunnioittamista. Teoksen keskeisin termi on *voimaantuminen (empowerment)*. Sillä tarkoitetaan yksilön sisäistä voimaa, joka saavutetaan itsensä kunnioittamisella. Voimaantumisen avulla yksilö voi vastustaa itseensä kohdistuvaa vallankäyttöä ja käyttää itse valtaa johonkin. Teoksen mukaan alistetusta asemasta noustakseen on ensin luotava kriittinen näkemys vallitsevasta yhteisöstä (1999, 20)

Hyödynnän pääsääntöisesti Allenin määritelmiä vallan eri muodoista, mutta varsinkin *Valtaistuinpelin* kohdalla pidän Danyn sisäistä voimaantumista tutkielmani yhtenä tärkeimmistä teemoista. Pyrin lähestymään kohdeteosteni vallan verkostoja sekä etuala-että taka-alaperspektiivistä. Tuon myös esille, miten eri vallankäytön muotoja teosten yhteisöissä käytännössä harjoitetaan. Performatiivisuus ja oppivaiset vartalot näkyvät kiintoisalla tavalla kohdeteosteni kuvaamissa yhteiskunnissa. Otan tutkimukseni keskiöön Julietten ja Danyn asemat ja niiden muutokset vallan verkostoissa, ja tarkastelen heidän vallankäyttöään suhteessa ympäröivään valtarakenteeseen ja muihin toimijoihin.

3 YHTEISÖN JA YKSILÖN VALTA

3.1 Pelilauta ja laboratorio: teosten maailmat ja yhteiskunnat

Kuten jo johdannossa mainitsin, hahmotan *Valtaistuinpelin* maailman valtavana pelilautana, ja käytänkin vastaisuudessa teoksen kohdalla lautapeleihin liittyvää sanastoa. *Siiloa* kuvaan vastaavasti jättimäisenä laboratoriokokeena. Jotta yksittäiset ihmisten ja ryhmien valtasuhteet voisi ymmärtää paremmin, on ensin kartoitettava suhteiden konteksti eli se yhteiskuntarakente, johon vallan verkko on punoutunut.

Valtaistuinpelin maailma muistuttaa pitkälti oman maailmamme keskiajan Eurooppaa. Yhteiskunta on hyvin patriarkaalinen, eli päätösvaltaa käyttävät lähinnä miehet. Yhteiskunnallista asemaa määrittää myös syntyperä, ja Westerosissa onkin tarkka luokkajako. Eliitti koostuu rikkaasta aatelistosta, johon kuuluu vain murto-osa koko väestöstä. Teoksen näkökulmahahmot kuuluvat kaikki poikkeuksetta tähän ylimpään yhteiskuntaluokkaan. Eliitin sisällä on vielä oma jakonsa. Nainen voi olla hallitsevassa asemassa mieheen nähden, mutta vain kuullessaan miestä korkeampaan luokkaan. Ylimpänä eliitin hierarkiassa ovat kuninkaalliset, heistä tärkeimpänä kuningas. Kuningatar on kuninkaan vaimona korkeimmassa mahdollisessa subjekti-asemassa, joka naiselle tarjoutuu *Valtaistuinpelin* vallan verkossa.

Teoksen nimen mukaisesti käynnissä on jatkuva ”valtaistuinpeli”, jossa harva pelaa sääntöjen mukaan. Peliä pelataan sarjan ensimmäisessä osassa enimmäkseen kulissien takana eikä avoimesti sotien. Teoksen henkilöiden avulla pohditaankin, mitä valta on. Esimerkiksi yksi teoksen kenties ovelimmista hahmoista, Petyr Baelish, väittää tiedon olevan valtaa. Baelish on syntyperältään alhaisempaan aatelistoon kuuluva lordi, joka kerää tietoja strategisesti kokoamallaan suhteiden verkostolla. Hän punoo paljon mitä monimutkaisempia suunnitelmia ja sopimuksia eri pelaajien kanssa. Valtapeli on vaarallinen leikki, koska shakin tavoin pelaajien tavoitteena on eliminoida vastustajat – usein kirjaimellisesti. Asema yhteiskunnassa ei ole kiveen hakattu, ja niin sukujen kuin yksittäisten henkilöiden valtasuhteet muuttuvat jatkuvasti. Kovinkaan moni ei pyri pitämään vallan virtausta vapaana antamalla valtaa pitävien henkilöiden vaihtua tai antamalla mahdollisimman monelle yhteiskunnan jäsenelle sananvaltaa, vaan yrittää pitää vallan asemat itsellään tai itselleen edullisella taholla.

Dany ei elä Westerosissa, mutta hän ja hänen veljensä ovat kuitenkin valtapelissä mukana. Veli Viserys haaveilee vastavallankaappauksesta ja yrittää luoda itselleen parempaa vallan asetelmaa. Hän naittaa sisarensa voimakkaalle khal Drogolle, hevorusruhtinaalle, joka johtaa monen kymmentuhannen hengen khalasaria. Khalasarit ovat itäisissä maissa vaikuttavia, sotaisia ratsastajaheimoja. Heitä kutsutaan dothrakeiksi, ja he ovat tunnettuja taistelutaidoistaan ja fyysisestä voimastaan. Nykyinen kuningas Robert Baratheon pelkää syrjäyttämänsä entisen hallitsijasuvun viimeisiä jälkeläisiä, ja hän onkin soluttanut tiedonantajan raportoimaan Targaryenin sisarusten liikkeistä. Kun Robert saa kuulla Danyn odottavan miehelleen khal Drogolle lasta, hän lupaa runsaan palkkion Danyn hengestä.

Dany kuuluu siis yhtäältä Westerosin vallan verkostoon, mutta hän on toisaalta osallinen myös dothraki-yhteisöön. Khalasarissa voima ratkaisee ja fyysistä voimaa kunnioitetaan. Dothraki-miehet taistelevat paljon keskenään, ja kuolema on vahvasti läsnä heidän jokapäiväisessä elämässään. Khalasar saa varansa ryöstelemällä kaupunkeja ja orjuuttamalla eloonjääneet. Pitkät hiukset ovat merkki voimasta. Hiuksensa dothrakimies leikkaa häpeissään, hävitessään taistelun. Khal Drogo, Danyn aviomies ja khalasarin johtaja, ei ole hävinnyt yhtään taistelua, ja hänellä onkin lanteille asti ulottuva palmikko. Dothraki-yhteisössä tulee olla voimakas hallitukseen – hallitsijan ainoat suojelijat ovat khalin veriratsastajat, jotka ovat sitoutuneet kuolemaan khalinsa mukana.

Dany on khalin vaimo eli khaleesi. Häntä palvellaan ja kunnioitetaan. Hänen tärkeimpänä tehtävänä pidetään kuitenkin lasten synnyttämistä khalille. Leskeytyneet khaleesit asuvat dothrakien pyhänä pitämässä kaupungissa Vaes Dothrakissa, jossa he toimivat arvostettuina neuvonantajina. Dothrakeilla ei ole muita kaupunkeja, ja khalasarit liikkuvat alati paikasta toiseen yöpyen teltoissa.

Naiset ovat alistetussa asemassa khalasarissa. Dothraki-kulttuuriin kuuluu avoin seksuaalinen kanssakäyminen, ja seksiä harrastetaan usein kaikkien nähden taivasalla. Myöskään yksiaviosuutta ei seksisuhteissa tunneta. Seksi on myös usein mieslähtöistä: ”Myös soturit katselivat. Lopulta yksi heistä astui kehään, tarttui tanssijaa käsivarresta ja otti tämän siinä paikassa, kuten ori astuu tamman.” (VP 99.) Danynkin avioliitossa seksielämä on vahvasti Drogon sanelemaa, ja akti suoritetaan liiton alussa aina miehen mielen mukaisesti. Tähän tulee kuitenkin ajan myötä muutos, jota avaan myöhemmin enemmän, kun käsittelen Danyn kehityskaarta ja voimaantumista.

Valtaistuinpelissä onkin kiinnostava kontrasti hevoskansan fyysisen voiman kunnioittamisen ja Westerosin syntymäperän määräämän auktoriteetin välillä. Dany onkin eräänlainen useiden arvojen ja kulttuurien kohtauspaikka. Dany liikkuu jo ensimmäisessä teoksessa ahkerasti asemasta toiseen, ja hän muuttuukin tarinan edetessä passiivisesta pelinappulasta aktiiviseksi pelaajaksi. Tämä kehitys vaatii Danyltä valmiina annettujen käsitysten kyseenalaistamista ja murtamista. Dany raivaa itselleen aivan uudenlaisen aseman pelilaudalla yhdistelemällä vallan rakenteita ja sääntöjä kahdesta erilaisesta järjestelmästä. Dany uhkaa patriarkaalista yhteiskuntaa vastustamalla miesten häneen kohdistamaa vallankäyttöä ja nousemalla itse hallitsevaan asemaan.

Siilossa sukupuolet ovat keskenään tasa-arvoisessa asemassa, eikä siis voida puhua patriarkaalisen yhteiskunnan vastustamisesta, kun Juliette kritisoi häntä ympäröivää yhteiskuntaa. *Siilossa* ihmisen asema ei myöskään ole perinnöllinen eikä juonnu varallisuudesta. Dystooppisessa *Siilossa* työtehtävä määrää aseman.

Siilossa eletään postapokalyptisessa yhteiskunnassa, jonka jokaisella jäsenellä on tarkat toimintaohjeet, jotta asiat sujuisivat jouhevasti resursseiltaan ja tilaltaan rajatussa siilossa. Jättimäinen siilo on jaettu kerrostasanteisiin, joihin siilon eri osa-alueet sijoittuvat. Ihmiset ovat pukeutuneet haalareihin, joiden väri määräytyy työtehtävän mukaan. Siilossa asutaan lähellä omaa työpaikkaa, joten samaa väriä kantavat yleensä työskentelevät ja asuvat yhdessä. Poikkeuksena ovat kantajat, jotka kuljettavat tavaraa ja kirjeitä kerroksien välillä siilon keskelle rakennettua portaikkoa pitkin. Sähköpostiviestien lähettäminen on kallista, joten viestit kulkevat lähinnä kirjeitse kantajien välityksellä, ja koska siilossa ei ole puhelimia, tiedon kulku on hidasta.

Siilossa noudatetaan Siilosopimusta ja vakavasta rikkomuksesta voi saada kuolemantuomion. Siilon ylimmässä kerroksessa on monitori, jossa näkyy karu näkymä ulos. Näkymä on kuitenkin ainoa kosketus ulkomaailmaan, ja niinpä se on siilolaisille tärkeä. Ulkona kuvaavat kamerat likaantuvat aina ajan saatossa, jolloin kuva sumenee. Koska ulkoa ei enää pääse sisälle, hoitavat kuolemaantuomitut linssien puhdistuksen. IT-osastolla tehdään suojapukuja, jotka pitävät puhdistajan hetken hengissä tappavassa ulkoilmassa.

Tarkat säännöt ja kovat rangaistukset ruokkivat siilolaisissa lujaa itsekontrollia. Koska jo ulos halumisesta saa puhdistustuomion, pelkkä ulkomaailmasta puhuminenkin on aiheena tabu. Kapinoinnista saa niin ikään puhdistustuomion, joten myös

yhteiskunnallista kritiikkiä varotaan esittämästä. Linssien likaantuessa paine siilossa kasvaa ja sitä helpommin rikoksesta saatetaan tuomita puhdistamaan. Puhdistustuomio on koulujen lomapäivä, ja moni nousee puhdistuksen jälkeen katsomaan kirkaasti näkyvää maisemaa. Siilon rajatun tilan vuoksi syntyvyys on erittäin säädeltyä. Naisille asennetaan nuorena ehkäisykapselit ihon alle, ja rekisteröidyille pariskunnille pidetään arpajaisia, jonka voittajilla on lupa yrittää hedelmöitymistä vuoden ajan. Arvonta pidetään aina, kun siilon väestö vähenee. Tämä tarkoittaa myös sitä, että puhdistustuomiosta seuraa monen odottama arvonta.

IT-osastolla kehitetään uutta teknologiaa, minkä takia osastolla on erityisasema siilossa.

Mutta välttämättömät karkotukset, ulkomaailman herättämä pelko, pelko edes puhua ulkomaailmasta ja siihen liittyvistä tabuista, antoivat IT-osastolle mielin määrin liikkumavaraa. Heikäläiset vastasivat laboratoriotiloista, joissa puvut valmistettiin, ja jokainen niistä räätälöitiin pidätysellissä odottavalle henkilölle sopivaksi, ja jo se riitti erottamaan IT-osaston kaikesta muusta. (S 76.)

Osastonjohtaja on yksi siilon vaikutusvaltaisimpia yksilöitä. Siilon ylin johtaja on pormestari, jonka virkaa teoksen alussa hoitaa lujatahtoinen vanhempi nainen nimeltään Jahns. Muita tärkeitä virkoja ovat seriffi ja tuomari. Muuten työalat ovat näennäisesti samanarvoisia. Siilolaiset jakautuvat kuitenkin epävirallisesti kolmanneksiin: ylä-, keski- ja syvätasolaisiin. Samalla kolmanneksella asuvat ja työskentelevät ihmiset tuntevat yhteisöllisyyttä keskenään, mikä aiheuttaa ennakkoluuloja eri kolmanneksien asukkaiden välillä. Haalarit ovat omiaan erottamaan yhdellä vilkaisulla siilolaiset toisistaan.

Juliette on mekaanikko alatasoilta. Hän on kotoisin keskikolmanneksesta, jossa hänen isänsä työskentelee seimiosastolla. Julietten ollessa nuori, hänen äitinsä kuoli, joten Juliette ei halunnut jäädä keskiosastolle, vaan siirtyi varjoharjoitteluun koneosastolle. Varjoharjoittelun avulla siilolaiset harjaantuvat johonkin tiettyyn ammattiin, ja kaikki suorittavat sen yleensä aikuisuuden kynnyksellä. Juliette pitää työstään mekaanikkona ja on koneosastolla arvostettu taitojensa ja ahkeruutensa ansiosta.

Siilon edellinen seriffi lähti vapaaehtoisesti ulos, muutama vuosi aikaisemmin ulos halunneen vaimonsa jalanjäljissä. Tämä edellinen seriffi ja apulaisseriffi Marnes olivat muutamia vuosia takaperin selvittelleet outoa kuolemantapausta koneosastolla, ja Juliette oli ollut sen ratkaisemisessa suureksi avuksi. Marnes ehdottaakin pormestari Jahnsille Juliettea uudeksi seriffiksi. Jules ei itse innostu ehdotuksesta, mutta suostuu hommaan

saadakseen siiloon sähkönsäästöjakson, jotta koneosaston suuri generaattori saataisiin huollettua.

Saatte järjestää sen lupaamanne sähkönsäästöjakson. Tulen muuten aina pitämään itseäni koneosastolaisena, ja ryhdyn tähän osittain siksi, että tiedän mitä tapahtuu, kun ongelmiin ei puututa. Suurin aikaansaannokseni täällä on ennalta ehkäisevä huolto. – – Ja jos siiloa voi pitää jättimäisenä koneena, me täällä alhaalla olemme kuin likainen öljykattila, joka tarvitsee enemmän huomiota.’

Hän ojensi kätensä Jahnsille. ”Järjestäkää se sähkönsäästöjakso niin olen seriffinne.” (S 119—120)

Näin Juliettelta tulee siilon uusi seriffi. IT-osaston johtaja Bernard ei pidä ajatuksesta mutta Jahns pitää pintansa.

Juliette nousee uuteen asemaansa kirjaimellisesti kiipeämällä alimmilta yhteisön tasoilta ylimmälle. Julietten intohimo on korjata rikkinäisiä asioita. Niinpä hän uudessa asemassaan kiinnittää heti huomion yhteiskunnan epäkohtiin ja hänen pakkomielteekseen tulee epäilyttävien asioiden selvittäminen ja korjaaminen. Valtaapitävä eliitti pelkää, että tieto muista ihmiskunnista muissa siiloissa, ja muista yhteiskunnallisista salaisuuksista johtaisi vielä tietämättömän yhteisön kapinointiin ja vallankumoukseen. Niinpä tähän eliittiin kuuluva Bernard haluaa vaientaa Julesin.

Oikeasti siilo on yksi monista vastaavista rakennelmista ja niissä asuvista järjestäytyneistä yhteisöistä, jotka halutaan pitää epätietoisina toisistaan. Taustalla toimii hyvin organisoitu järjestelmä, jossa lähes kukaan ei ole tietoinen järjestelmän kokonaisuudesta. Asiassa kuin asiassa nojataan menettelyohjeisiin, suureen opukseen, johon asiantutijat ovat yrittäneet ennakoida jokaisen mahdollisen ongelman ja skenaarion. Menettelyohjeet mahdollistavat yksilön keskittymisen vain oman tehtävänsä suorittamiseen. Tiedon pimittäminen enemmistöltä mahdollistaa vallan pysymisen pienen eliitin käsissä.

3.2 Voimaantuminen ja vastustus

Alhaalta ylös nousemiseen tarvitaan kriittinen näkemys vallitsevasta yhteiskunnasta. Danyin voimaantuminen edellyttää hänen oman yhteiskunnallisen asemansa ja häneen kohdistuvan alistamisen kyseenalaistamisen, joka johtaa Danyin arvioimaan laajemmin

yhteiskunnallista järjestelmää. *Valtaistuinpelin* alussa Dany on 13-vuotias nuori tyttö, joka on maanpaossa vanhemman veljensä kanssa. Viserys on luonteeltaan narsistinen ja kohtelee siskoaan välillä jopa väkivaltaisesti. Dany on syntynyt vallankumouksen aikaan, perheen ollessa pakomatalla. Matkasta selvisivät vain he kaksi. Dany ei muista Westerosia ja käsityksensä siitä hän on saanut veljeltään. Viserys suuttuu herkästi, jos sisko ei toimi hänen tahtonsa mukaisesti. Hänen suututtamisestaan veli puhuu lohikäärmeen herättämisenä. Dany olettaa joskus naivansa veljensä, Targaryenien suosimaan tapaan, mutta Viserys päättääkin antaa siskonsa khal Drogon vaimoksi. Drogo johtaa suurta khalasaria, jonka Viserys haluaa käyttöönsä saadakseen Westerosin rautavaltaistuimen itselleen.

Dany siirtyy siis vastahakoisesti tottelevaisen pikkusiskon roolista kuuliaisen vaimon rooliin. Dothrakien yhteisössä naisilla ei ole juurikaan vaikutusvaltaa. Danysta tulee khaleesi, eli eräänlainen khalasarin kuningatar, ja hän on siten yhteisön naisista vaikutusvaltaisimman. Drogo käyttää Danyn kehoa kuinka tahtoo. Hän ei ole suoranaisten väkivaltainen vaimoan kohtaan, kuten Viserys, mutta seksi on vain hänen mieltymyksiään varten, ja se tuntuu Danystä epämiellyttävältä. Hän kuitenkin antaa miehensä tehdä tahtonsa mukaan. Dany sopeutuu uuteen yhteisöönsä ja saa tukea ritari Jorah Mormontilta, joka on kotoisin Westerosista. Mormont kulkee khalasarin mukana osoittaakseen tukensa Viserykselle, mutta kiintyykin Danyyn. Mies opastaa Danya uudessa elämäntilanteessa ja auttaa häntä pääsemään sisälle dothraki-kulttuuriin. Ritari tekee nopeasti valinnan sisarusten välillä Danyn hyväksi, mikä suututtaa mukana matkaavan Viseryksen. Mormont saa tuoreen khaleesin kyseenalaistamaan veljensä vallan ja kertomukset ”kodista”:

”Veljesi Rhaegar oli viimeinen lohikäärme, ja hän kuoli Kolmikärjellä. Viserys on vähemmän kuin käärmeen varjo.”

Ritarin suorasukaiset sanat hätkähdyttivät Danya. Tuntui siltä kuin kaikki asiat, joihin hän oli aina uskonut, olisi yhtäkkiä kyseenalaistettu. – – Dany ratsasti ääneti pitkän aikaa työstäen miehen sanoja kuin palapeliä. Soti kaikkea Viserysin hänelle ikinä kertomaa vastaan ajatella, että ihmiset välittäisivät niin vähän siitä hallitsiko heitä oikea kuningas vai vallananastaja. Mutta mitä enemmän hän pohdiskeli ser Jorahin sanoja, sitä enemmän ne kalskahtivat totuudelta. (VP 214—215.)

Dany alkaa omaksumaan roolinsa khaleesina – naisena, jolla on sanavaltaa.

Sisäinen voimaantuminen näkyy avioparin seksielämässä konkreettisesti. Dany nostaa itsensä tasa-arvoiseen asemaan miehensä kanssa, ainakin heidän yksityisessä elämässään. Koska dothraki-yhteisössä kaikki tärkeä tehdään taivasalla, vie Dany miehensä ulos heidän teltastaan. Kun teoksessa kuvataan Drogon aiemmin ratsastaneen vaimollaan, nousee Dany nyt ratsastamaan miehellään. Pari katsoo toisiaan silmiin seksin aikana, ja Dany hallitsee ensimmäistä kertaa Drogon nautintoa. Seksin tasa-arvoistuttua puolisoiden välillä Dany tulee raskaaksi.

Khalasarin sydämessä ei ole yksityisyyttä. Dany tunsi itseensä kohdistuneet silmät riisuessaan Drogoa, kuuli hiljaisia ääniä tehdessään asioita, joita Doreah oli neuvonut häntä tekemään. Se ei ollut hänelle mitään. Eikö hän ollut ollut *khaleesi*? Drogon silmät olivat ainoat, joilla oli merkitystä, ja kun hän nousi tämän päälle, hän näki niissä jotakin, mitä ei ollut nähnyt koskaan aikaisemmin. Hän ratsasti miestä yhtä kiihkeästi kuin olisi ratsastanut hopeaistaan, ja kun miehen nautinnon hetki koitti, khal Drogo huusi hänen nimeään.

He olivat Dothrakimeren toisella puolella kun Jhiqui hipaisi Danyin vatsan pehmeätä kumpua sormellaan ja sanoi: ”*Khaleesi*, te odotatte lasta.”

”Tiedän”, Dany ilmoitti. (VP 218.)

Jo raskausaikana Dany tuntee vahvan yhteyden syntymättömään lapseensa. Ennen raskautta hän oli nähnyt unia lohikäärmeestä ja veljestään, jotka satuttivat häntä. Sisäisen voimaantumisen Danyssä käynnistää uni lohikäärmeestä, joka tulellaan puhdistaa naisen. Seuraavan kerran, kun hän herättää vihan veljessään, Dany lyö Viserystä takaisin. Tästä kimpaantuneena isoveli juo itsensä humalaan ja tulee häiriköimään samana iltana pidettäviä pitoja uhkaillen siskonsa ja syntymättömän lapsen henkeä. Viserys vaatii Drogoilta armeijaa vastineeksi sallimastaan avioliitosta. Dothrakit eivät kuitenkaan käy kauppaa, eikä khal koe velvollisuudekseen maksaa Viserykselle mistään. Drogo kokee Viseryksen miekan heiluttelun pyhän juhlapaikan häpäisemiseksi ja siihen lisätynä vaimon ja lapsen uhkaaminen maksaa nuoren Targaryen-miehen elämän. Drogo kaataa sulaa kultaa Viseryksen päähän. Veljen kuolema saa Dany ymmärtämään, ettei Viserys ollut sisimmältään oikea lohikäärme: ”*Ei hän ollut lohikäärme*, Dany ajatteli omituisen rauhallisena. *Tuli ei pysty tappamaan lohikäärmettä.*” (VP 453.) Veljen sijaan hän pitää lastaan lohikäärmeenä. Syntymättömästä lapsesta ennustetaan oria, joka suitsee maailman: eli mahtavaa khalia ja vahvaa soturia. Mielestäni Dany ulkoistaa omat vahvuutensa kantamaansa sikiöön. Veljen kuoltua hän houkuttelee miestänsä jatkamaan Viseryksen suunnitelmaa valtaistuimen valloittamisesta. Hän kaavailee poikaansa

Westerosin kuninkaaksi. Drogo kuitenkin haavoittuu taistelussa, ja kostonhimoinen maegi, mustaa magiaa harjoittava noita Mirri Mas Duur saa haavan tulehtumaan, mikä ajaa khalin kuoleman partaalle. Dany ei tiedä maegin todellisia aikeita, vaan kuvittelee naisen yrittävän auttaa. Dany määrää maegin käyttämään verimagiaa pelastaakseen miehensä. Vain kuolemalla voi maksaa elämän, joten Dany uhraa tietämättään syntymättömän poikansa miehensä puolesta. Drogo pelastuu, mutta hän jää vegetatiiviseen tilaan.

Menettäessä ensin veljensä, sitten miehensä ja lapsensa, Dany käy läpi kolme naisen perinteistä yhteiskunnallista roolia. Hänen on pakko ottaa kohtalonsa omiin käsiinsä. Dany tappaa miehensä, ja khalasar hajoo – vain heikoimmat jäsenet veriratsastajien lisäksi jäävät jäljelle. Dany asettuu joukon johtoon ja pyytää Mormontia ja miehensä veriratsastajia valamaan valansa hänelle. Kaikki muut paitsi ser Jorah kieltäytyvät kunniaa sanoen, ettei nainen voi johtaa heitä. Dany kokoaa hautajaisrovion miehelleen, johon sitoo Mirri Mas Duurin ja hevosen. Drogon ruumiin ympärille hän asettelee häälahjakseen saamansa kolme kivettynttä lohikäärmeen munaa, yhden pään tasolle, yhden sydämen viereen ja yhden haarojen väliin. Sytytettyään rovion hän pitää jäljelle jääneelle joukolle puheen, jossa vapauttaa joukon orjat ja sanoo kaikkien olevan vapaita ja tasavertaisia. Dany pyytää halukkaita jäämään hänen khalasarikseen. Puheensa päätteeksi Dany kävelee hämmentyneiden huutojen saattelemana rovioon. Tulen sammuesssa, Dany istuu tuhkan keskellä vahingoittumattomana kolmen lohikäärmeenpoikasen kanssa. Hänestä tulee lohikäärmeiden äiti.

Dany kuuli pelästyneiden hevosten huudot, dothrakien pelon ja kauhun huudoiksi kohotetut äänet ja ser Jorahin äänen, joka huusi Danyn nimeä ja kirosi. *Ei*, Dany halusi huutaa miehelle, *ei, hyvä ritarini, älä pelkää puolestani. Tuli on minun.* Minä olen Daenerys Myrskysyntyinen, lohikäärmeiden tytär, lohikäärmeiden morsian, lohikäärmeiden äiti, etkö ymmärrä? ETKÖ YMMÄRRÄ? Rovio romahti Danyn ympärillä kolmenkymmenen jalan korkeuteen kohoavan liekki- ja savutuprahduksen saattelemana. Dany astui pelkäämättä tulimyrskyn keskelle kutsuen lapsiaan. (VP 724–725.)

Lohikäärme on yksi teoksen tärkeimpiä motiiveja. Varsinkin lohikäärmeen herättämisestä puhutaan usein. Danyn kohdalla tulkitsen lohikäärmeen sisäisenä voimana, joka kummittelee hänen mielessään läpi teoksen hitaasti heräillen. Ihan teoksen lopussa konkreettiset lohikäärmeen poikaset kuoriutuvat munistaan. Sarjan seuraavassa osassa Dany on nimennyt lohikäärmeensä Drogon, Viserion ja Rhaegal nimisiksi,

miehensä ja veljiensä mukaan. Rhaegar oli Viseryksen ja Danyn vanhempi veli, joka kuoli ennen Danyn syntymää. Dany aikoi nimetä poikansa kuuluisan veljensä mukaan. Nimeämällä lohikäärmeet Dany ottaa vallan elämäänsä hallinneista miehistä. Lisäksi lohikäärmeet voisivat symboloida siskon, vaimon ja äidin rooleja, jotka Dany muuttaa alentavista muoteista voimavaroikseen. Danystä nousee äitihahmo vapautetuille orjille, heikoille ja sorretuille. Hän ei koe enää tarvitsevansa aviomiestä hallitsemaan puolestaan, ja hän ainoastaan esittää tietämätöntä taktikoidessaan myöhemmissä sarjan teoksissa. Danyn vastustajat sortuvat helposti aliarviomaan nuoren naisen kyvyt valloittajana, jota Dany käyttää hyväkseen vahvistamalla ennakkoluuloa esittämällä mieleltään yksinkertaisempaa kuin todellisuudessa on.

Toinen tärkeä motiivi, joka liittyy Danyn kehitykseen, on punainen ovi. Ovi on muistikuva Danyn ensimmäisestä asuinpaikasta. Veli on juurruttanut häneen ajatuksen Westerosista kotina, ja sinne hän unelmoikin yhä palaavansa kaapatakseen vallan itselleen. Silti kun hän ajattelee kotia, hän näkee punaisen oven ensimmäisestä asuinpaikastaan itäisissä maissa. Ovi tunkeutuu hänen uniinsakin. Danyn lapsuus ja nuoruus ovat olleet turvattomia, ja hän on ollut täysin muiden vietävissä. Punainen ovi johtaa sisäiseen rauhaan ja voimaan. Voimaantumisen lohikäärme uinuu oven takana. Teoksessa kuvataan useampiakin Danyn unista. Unet enteilevät khaleesille tulevaa ja antavat voimaa. Ne ovat merkityksellisiä, ja niissä on paljon symboliikkaa, vahvimpina symboleina lohikäärme ja punainen ovi. Punainen väri tuo mieleen lämmön, tulen, veren ja kohdun. Dany saa lohikäärmeensä eloon tulessa, jossa hän itsekin ikään kuin syntyy uudelleen.

”Et varmaankaan tahdo herättää lohikäärmettä, vai mitä?” – – Hänen edessään oli ovi, etäisyyden takia pikkuruinen, mutta jopa etäältä hän näki sen olevan punaiseksi maalattu. – – hän tunsu ihonsa repeytyvän auki ja haistoi palavan veren löyhkän ja näki siipien varjon. Ja Daenerys Targaryen lensi. – – Hän pauskasi oven auki. – – Ja hän näki veljensä Rhaegarin mustassa haarniskassaan – – Tuli kimmelsi punaisena veljen kypärän silmikon läpi. ”Viimeinen lohikäärme”, ser Jorahin ääni kuiskasi hiljaa. – – Dany kohotti mustaa kiillotettua silmikkaa. Sen takana olevat kasvat olivat hänen omansa.” (VP 676—677.)

Danyn rooli hallitsijana alkaa verisesti hänen polttaessa Mirri Mas Duurin hautajaisroviassa miehensä mukana. Dany on maegin mukaan epäonnistuneen synnytyksen jälkeen hedelmätön, mutta hän saa kuitenkin lohikäärmeet kuoriutumaan munistaan.

Siilon Juliette on myös lapseton, kuten Dany, ja hänen salainen rakastettunsa on kuollut jo muutama vuosi ennen teoksen tapahtumia. Juliette on jo nuorena hylännyt isänsä, ainoan jäljellä olevan perheensä, muuttaen syvätasolle varjoharjoitteluun. Tytön nuorempi veli kuoli jo vauvana, ja äiti ei kestänyt menetystä. Teoksen alkaessa Juliette on jo vahvasti itsenäinen, aikuinen nainen. Nuorena varjona hän saavutti pian kekseliäisyydellään ja ahkeruudellaan uuden yhteisönsä arvostuksen. Juliette keskittyy oman velvollisuutensa täyttämiseen ja tekee työnsä huolellisesti. Hän on taitava korjaamaan rikkiä asioita ja huomaamaan yksityiskohtia. Lisäksi hän on oikeudenmukainen ja rehti, mutta hän ei itse pyri saavuttamaan valta-asemaa. Hänen kykynsä huomaavat seriffi Holston ja tämän apulainen Marnes. Kuten aiemmin mainittiin, Juliette avusti miehiä ratkaisemaan salarakkaansa epäilyttävän kuoleman jo ennen teoksen tapahtumia. Uutta seriffiä valittaessa apulaisseriffi Marnes vakuuttaa pormestari Jahnsin Julietten kyvykkyydestä. Valinnassa huomioidaan yleensä myös IT-päällikön Bernardin mielipide, joka on eriävä Jahnsin ja Marnesin kanssa. Tästä huolimatta kaksikko matkaa siilon ylimmiltä tasoilta alimmille asti tapaamaan Juliettea. Juliette itse ei lämpene ajatukselle, ja hänet pitää taivutella ottamaan työ vastaan. Tästäkin huolimatta Jahns seisoo valintansa takana:

Kuinka monta tuomarinimitystä hän oli hyväksynyt Bernardin ehdotuksesta? Ja nyt seriffin? Kuinka kauan kestäisi ennen kuin Bernard nousisi pormestariksi? Tai pahempaa: takapiruksi, joka vetelisi siilon joka kolkkiaan ulottuvista naruista. (S 86.)

Pormestari menehtyy matkalla takaisin ylös myrkytettyyn veteen, jota hän juo Marnesin pullosta. Bernard on nähnyt parivaljakon juovan leileistään ristiin.

Päätös kuitenkin pitää, ja Juliette nousee niin fyysisiä kuin yhteiskunnallisia portaita reippaasti ylöspäin. Erityisen tyytymättömäksi IT-osaston tekee se, että Juliette alusta alkaen uhmaa osaston erityisasemaa. Hänen vaatimuksensa työpaikan hyväksymistä vastaan on sähkönsäästöjakso, jotta generaattori saataisiin huollettua. IT-osasto on siilon suurin sähkönkuluttaja, joten säästöjakso vaikuttaa heihin eniten.

Pian Marnesin tehdessä itsemurhan Julietten epäilykset heräävät. Bernardin toimiessa väliaikaisesti myös pormestarina ja nimittäessä oman seriffiehdokkaansa Juliette apulaisseriffiksi, mies saa ison osan siilon vallan verkostosta itselleen. Juliette kiinnittää tarkkanäköisenä välittömästi huomion siilon epäkohtiin ja alkaa heti pohtimaan ratkaisuja syiden selvittämiseksi. Tonkimalla menneisyyden epäilyttäviä tapahtumia, kuten entisen

seriffin ja tämän vaimon vapaaehtoisia puhdistustuomiota, hän tietien tahtoen toimii Bernardin käskyjä vastaan.

Suhteidensa avulla Juliette saa tietoja myös IT-osastolta, jossa työskentelee alatasoilta lähtöisin oleva nuori mies Scottie, joka toimi Julietten varjona vuosia takaperin. Juliette kommunikoi myös koneosastolaisten kanssa, jolloin hän kiinnittää huomion viestien kalliiseen hintaan. Lopulta Juliette vangitaan ja hänet tuomitaan puhdistamaan.

Tiedot hänen tietokonehauistaan oli luetteloitu. Hän tiesi, että suurin osa heidän löytämästään tiedosta oli Holstonin, ei hänen. Hän ei ollut ollenkaan varma kannattaisiko asiasta mainita. Heillä oli jo tarpeeksi perusteita useampaankin puhdistustuomioon.

Tuomari seisoi Peterin vieressä mustissa haalareissa, kun Julietten syntejä lueteltiin, ikään kuin he olisivat muka tulleet paikalle päättämään hänen kohtalostaan. Hän tiesi, että päätös oli jo tehty ja että päätöksen tekijä oli joku muu.

Scottien nimi mainittiin, mutta hän ei hahmottanut yhteyttä. Ehkä nuorukaisen sähköpostitililtä oli löytynyt viesti. Ehkä Scottien kuolema säilytettiin varmuuden vuoksi hänen niskoilleen. Luut haudattaisiin luiden kanssa, ja niihin sidotut salaisuudet olisivat turvassa. (S 226.)

Juliette aavistaa, että siilossa piilee suuri salaisuus, jonka ytimessä IT-osasto on. Hän alkaa epäilemään ulkomaailman todellisuutta sellaisena kuin se siilolaisille näytetään ja tajuaa, että suojaovut ovat suunniteltu hajoamaan nopeasti. Koneosastolaiset onnistuvat tekemään kestävän suojaovun ja ujuttamaan sen Julietten puettavaksi puhdistukseen. Juliette tekee jotain, mitä kukaan ei ole ennen tehnyt: hän jättää linssit puhdistamatta ja tarpoo kameroiden näkymättömiin kukkuloiden taakse. Juliette huomaa kukkuloiden olevan tarkoituksella luotuja näköesteitä. Niillä estetään viittäkymmentä toisistaan tietämätöntä siiloa näkemästä toisiaan. Jokaisessa siilossa on vain yksi tai muutama henkilö, jolla on yhteys siiloon numero yksi, joka johtaa muita siiloja. Juliette on kotoisin siilosta numero 18, ja hän selviytyy viereiselle siilolle numero 17, jonka väestö on tuhoutunut suuressa kapinassa noin kolmekymmentä vuotta aikaisemmin. Juliette onnistuu selviytymään sisälle siiloon. Siilossa hän tapaa Solon, keski-ikäisen miehen, joka on selvinnyt hengissä sodasta ja sen jälkeisistä tappeluista alati vähenevän populaation kesken. Solo on kolmen vuosikymmenen ajan tutkinut isien perintöä eli suuria kirjoja, joissa on valtavasti tietoa ajasta ennen siiloja. Julietten tietoisuus

ympäröivästä järjestelmästä kasvaa. Hän saa yhteyden omaan siiloonsa ja pystyy uhkailemaan Bernardia ja juttelemaan uuden rakkaansa Lukasin kanssa, joka on juuri valittu Bernardin varjoksi. Solon avustuksella hän ryhtyy suunnittelemaan paluuta omaan siiloonsa.

Samoin kuin Dany, Juliette siirtyy tarkoittamattaan vaikutusvaltaisempaan asemaan omassa verkostossaan mutta oman toimintansa avulla laajentaa valtaansa vielä suuremmaksi. Kriittinen tarkastelu ja lisääntyvä tieto mahdollistavat näiden naihahmojen voimaantumisen ja valtaannousun. Juliette ei ole halunnut rekisteröityä viralliseksi pariskunnaksi edesmenneen rakastettunsa kanssa eikä näin ole myöskään hankkinut lapsia. Hän luopui jo melko varhaisessa vaiheessa tyttären roolistaan, ja hänen ainoa sisaruksensa menehtyi jo elämänsä ensimetreillä. Hän ei siis täytä äidin, vaimon, siskon taikka tyttären roolia. Sen sijaan hän on noussut jatkuvasti ylempiin johtorooleihin. Juliette onnistuu jopa selviytymään kuolemantuomiosta ja auttaa Soloa ja siten koko viereistä siiloa voimaantumaan. Julietten teot saavat syvätasolaiset kyseenalaistamaan siilossa vallitsevan järjestyksen ja nousemaan kapinaan. Tiedon lisääntyessä siilossa 18 Bernard syrjäytetään vallasta, ja Julietten onnistuessa palaamaan takaisin omaan siiloonsa valtaa tarjotaan hänelle. Juliette asettaa taas ehdon hyväksynnälleen: valheet tulee paljastaa kaikille siilolaisille ja yhteiskunnan toiminnan tulee olla läpinäkyvä.

”Jos me ryhdymme tähän”, hän (Juliette) sanoi viileästi ja siirsi katseensa odottavista kasvoista toisiin. ”Jos me ryhdymme tähän, minä päätän menettelytavoista.”

Peter rypisti otsaansa.

”Ei enää valehtelemista”, Juliette sanoi. ”Totuus pitää saada julki.” Lukas nauroi hermostuneesti. Peter pudisti päätään.

”Kuunnelkaapa nyt”, Juliette sanoi. ”Tämä ei ole järjetöntä. Olen ajatellut tätä asiaa monta kertaa. Helveti sentään, en ole tehnyt viikkokausiin muuta kuin pohtinut.’ – ‘Kun nämä paikat rakennettiin, ajatuksena oli, että me kaikki olemme tässä yhdessä. Yhdessä mutta erikseen, tietämättöminä toisistamme, jottemme tartuttaisi muita, jos joku meistä sairastuu. Mutta en halua pelata siinä joukkueessa. En hyväksy sitä aatetta. Kieltäydyn.’ – ‘Eli olemme heitä vastaan. Emme siilojen väkeä vastaan, emme vastusta ihmisiä, jotka puurtavat päivästä päivään eivätkä tiedä totuutta, vaan me vastustamme johtoporasta, joka tietää totuuden. Siilosta numero kahdeksantoista tukee erilainen. Täytämme paikan tiedolla, päämäärällä. Miettikää sitä. Miksi emme kannustaisi ihmisiä keksimään uutta sen sijaan,

että manipuloimme heitä? Kerrotaan heille, mitä meillä on vastassa. Ohjatkoon se yhteistä tahtoamme.” (S 570.)

Teoksen lopussa Juliette alkaa suhteeseen Lukasin kanssa ja ilmaisee menevänsä tapaamaan isäänsä pitkästä ajasta. Siinä 17 ollessaan hän ja Solo kohtaavat ryhmän lapsia, jotka ovat kapinasta selvinneiden jälkeläisiä. Julesin voi nähdä äitihahmona lapsille ja Sololle, joka on jäänyt henkisesti teini-ikäisen tasolle. Voimaantuessaan Julesin ja Danyn täytyy luoda esimerkiksi äidin ja puolison roolit uudelleen. Naiset murtaavat alistavat roolit avoimiksi, jotta ne sopisivat uudelleenlaiseen, tasa-arvoisempaan yhteiskuntaan.

4 NAISHAHMOJEN VALLANKÄYTTÖ

4.1 Vallankäytön muodot

Puhun tutkielmassani kolmesta vallankäytön muodosta: *valta jonkun yli*, *valta toimia* ja *valta yhdessä*. *Valtaa jonkun yli* on se, kun A saa B:n toimimaan omien intressiensä mukaisesti. *Valta toimia* on yksilön kyky toimia tavoitteidensa saavuttamiseksi ja *valta yhdessä* on kun joukko ihmisiä toimii yhdessä sovitun päämäärän toteuttamiseksi. A:n käyttämä valta B:n yli saattaa herättää B:ssä vastustusta. B vastustaa A:n vallankäyttöä itseensä toimimalla vastoin A:n toiveita. Jos B on hyvinkin alistetussa asemassa A:han nähden, voi olla, että B:n täytyy ensin tiedostaa A:n vallankäyttö. Tämä vaatii valtasuhteiden kriittistä tarkastelua ja yhteiskunnallisen tietoisuuden heräämistä. Käyttäkseen valtaa B:n ei tarvitse käyttää valtaa A:n tai C:n yli, vaan B voi käyttää valtaansa toimien yksin tai yhdessä toisten toimijoiden kanssa. *Valta jonkun yli* ei kuitenkaan ole automaattisesti negatiivinen asia, vaan A voi ajaa hyvääkin tarkoitusta. Esimerkiksi opettaja käyttää valtaa oppilaistaan pitäessään kuria luokassa ja ohjaten oppilaidensa oppimista. Kun kuri mahdollistaa rauhallisen ilmapiirin oppimiselle, eikä se esimerkiksi loukkaa ihmisoikeuksia, voidaan tällaista vallankäyttöä pitää positiivisena ja tarpeellisena.

Valtaistuinpelin alussa Dany ei käytä valtaa kenenkään nähden vaan hän on itse monen tahon vallankäytön kohteena, esimerkiksi veljensä ja aviomiehensä. Hänen tietoisuutensa kasvaa maanpaossa, uudessa ympäristössä ja kulttuurisessa kontekstissa, Jorah

Mormontin avatessa hänelle niin dothraki-kulttuuria kuin hänen oman kotimaansa todellista tilannetta. Mormont tukee uutta khaleesia vallankäytössä, jolloin Dany huomaa voivansa käyttää valtaa khalasarin jäseniin. Hänellä on auktoriteettiasema khaleesina. Myöhemmin teoksen edetessä hän ottaa omaksi tavoitteekseen Westerosin valloittamisen. Ensin hän ajattelee sen tapahtuvan miehensä johdolla, sitten hänen itsensä johtamana. Hän alkaa toimia suunnitelmansa toteuttamiseksi ja näin vaikuttaa aktiivisesti oman elämänsä tapahtumiin sen sijaan, että menisi vain toisten suunnitelmien mukana. Dany alkaa lopulta keräämään ympärillensä joukkoa avukseen ja tärkeimpinä tukijoina hänen rinnallaan kulkevat ser Jorah ja lohikäärmeet. Oman vapautumisensa innoittamana hän haluaa vapauttaa orjat kahleistaan ja näin edistää muidenkin subjektien voimaantumista ja vapaampaa liikkumista pelilaudalla asemasta toiseen.

Siilon sankaritar, Juliette, ei ole mitenkään erityisen alisetussa asemassa. Omassa piirissään hänellä on auktoriteettiasema ja häntä arvostetaan. Kuitenkin koneosasto ylipäätään on tärkeyteensä nähden hyvin vähäisessä asemassa vallan verkostossa. Juliette ei myöskään tiedä, kuinka paljon valtaa IT-osastolla tosiasiaassa on ja kuinka vääristellyssä totuudessa siilossa eletään. Kun Juliette saa selville enemmän asioita, hänen vastustuksensa kasvaa ja hän alkaa toimimaan totuuden selvittämiseksi. Yhdessä muiden syvätasolaisten, Lukasin ja Solon, kanssa hän välttää varman kuoleman ja hankkii lisää tietoa tavoitteensa saavuttamiseksi. Juliette, kuten Danykin, on lopulta erittäin aktiivinen toimija, joka Danyin tavoin luo aktiivisesti toimien itselleen uuden aseman vallan verkostossa. Tiedon avulla hän kykenee murtamaan tarkkaan suunniteltua järjestelmää, jossa vain yksi tai kaksi tietää hieman muita siilolaisia enemmän ja saa olla yhteydessä laajempaan yhteisöön.

Dany ja Juliette kohtaavat kummatkin kuoleman selviten siitä. Koettelemuksen jälkeen molemmat nousevat kiistattomaan johtajan asemaan. Dany pyrkii kuitenkin monarkistiseen vallan asemaan vaikka haluaakin monarkiasta reilumman ja tasa-arvoisemman. Myös Juliette ottaa päätösvallan itselleen mutta haluaa selkeästi laajemman ja avoimemman demokratian siiloon ja siilojen yhteisöön. Kummatkin naiset nousevat melkein täysin valtapelin ulkopuolelta mukaan poliittiseen kenttään aktiivisiksi toimijoiksi.

4.2 Valtasuhteet

Suurimmassa osassa *Valtaistuinpelin* yhteiskunnista vallitsee jonkinlainen monarkia. Westerosia hallitsee kuningas Robert Baratheon. Viserys Targaryen on syrjäytetyn hallitsijasuvun vesa, jonka kuningas kokee uhaksi. Viserysin suunnitelmissa onkin kaapata valta itselleen. Dany on myös uhka mahdollisten jälkeläisten takia. Vaikka sisarukset asuvatkin kaukana Westerosista ja sen yhteisöstä, kuuluvat he silti Seitsemän kuningaskunnan vallan verkostoon. Robert on syrjäyttänyt entiset hallitsijat vallasta väkivalloin ja fyysisen voiman avulla. Hänen kuvataankin olevan suuri ja vahva ja olleen aikanaan suuri soturi. Teoksessa hän määrää viimeiset Targaryenit tapettaviksi ja tarjoaa lordin arvon sille, joka työn saa suoritetuksi. Paineet kasvavat kun tieto Danyin raskaudesta leviää.

Dothrakit ovat pelättyjä satureita ja heidän maineensa tunnetaan Westerosissa asti. Heitä pidetään kuitenkin villeinä ja raakalaisina, eivätkä he kuulu millään muotoa Westerosin vallan verkostoon. Targaryenin ja khalin avioliitto kuitenkin muuttaa asioita. Viserys suunnittelee saavansa dothrakeista itselleen vahvan armeijan, jonka avulla hän valtaisi itselleen valtaistuimen. Dothrakit kuitenkin pelkäävät vettä, jota hevoset eivät kykene juomaan, eli suolaista merivettä, joka erottaa itäiset maat Westerosista. Viseryksen kuoltua Dany yrittää suostutella miehensä yrittämään Westerosin valtausta. Kun ensimmäinen tappoyritys Danya kohtaan melkein onnistuu, suostuu Drogo valloitusaikeisiin. Näin Drogon johtama khalasar liittyy osaksi Westerosin vallan pelilautaa.

Raskautensa myötä Dany siirtyy passiivisesta pelinappulan asemasta vaarallisempaan, vahvan miehensä rinnalle. Kun Viserys kuolee, Danysta tulee viimeinen Targaryen. Khaleesina hän nousee pikkusiskosta vaimoksi, ja omaksuessaan roolinsa hallitsijan vaimona hän alkaa aktiivisesti käyttämään valtaa khalasarin jäseniin. Hän esimerkiksi kieltää miehensä satureita raiskaamasta valloitetun kansan naisia ja vaatii naisia omakseen. Drogon sairastuttua saamastaan haavasta Dany käskyy khalasaria miehensä ja syntymättömän lapsensa varjolla. Kun Drogo viimein menehtyy, khalasar hajoaa ja Dany nousee oman, joskin paljon pienemmän ja heikomman khalasarinsa johtoon. Lohikäärmeiden äitinä hänestä tulee arvostettu ja hän nousee oman yhteisönsä korkeimpaan subjektiasemaan. Westerosin vallan verkossa hän on nyt suurempi uhka ja nappulan sijasta vakavasti otettava pelaaja.

Jorah Mormont on Drogon kuoltua läheisin mies Danyn elämässä. Toisin kuin Viserys tai Drogo, Mormont ei missään vaiheessa ole johtavassa asemassa Danya nähden vaan tukee naista saamaan enemmän valtaa, ja hän on Danyn luotettavin alainen. Ser Jorah tuntee seksuaalista vetoa nuorta naista kohtaan mutta ei yritä pakottaa tai suostutella Danya seksiin. Mies haluaa saavuttaa naisen luottamuksen ja arvostuksen.

Lohikäärmeiden kuoriuduttua Dany saa hallintaansa kolme suurta voimakasta olentoa, jotka hän nimeää elämäänsä hallinneiden miesten mukaan. Toisaalta hän kokee toimivansa yhdessä lohikäärmeiden ja sitä myötä sukuperintönsä kanssa, mutta toisaalta hän hallitsee niitä. Lohikäärmeidensä avulla hän ottaa omat piilevät kykynsä ja voimavaransa käyttöön.

Juliette on jo ennen Siilon tapahtumia ottanut kohtalonsa omiin käsiinsä ja valinnut itselleen perheestään eriävän ammatin koneosastolta. Hän on aloittanut siellä varjoharjoittelun vanhan tekijän alaisuudessa. Nokkeluudellaan ja pätevyydellään hän on liikkunut ulkopuolisen varjoharjoittelijan asemasta arvostetuksi yhteisön jäseneksi, ja on toiminut myös itse varjon ohjaajana. Hän on myöskin löytänyt uuden yhteisönsä sisältä puolison, joskin pari piti suhteensa salassa. Teoksen alussa hän taitojensa ja älykkyytensä avulla nousee alimmilta tasoilta ylimmille tasoille. Aikaisemmin Juliette on ollut IT-osaston silmätikkuna itsepäisyytensä vuoksi. Hän on omin lupineen ottanut IT-osastolle kuuluvia tarvikkeita, koska hänen mielestään koneosastolle ei annettu tarpeeksi. Juliette on siis jo aikaisemmin vastustanut toiminnallaan IT-osaston ylivaltaa. Kun hän nousee vaikutusvaltaisempaan subjektiasemaan siilon seriffinä, hän vastustaa IT-osastoa ja sen johtajaa vieläkin voimakkaammin. Juliette ei usko kun häntä varoitetaan, joten vallassa oleva eliitti syrjäyttää hänet asemastaan väkivalloin tuomitsemalla hänet kuolemaan.

Noustessaan ylätasolle Juliette tapaa Lukasin. Lukas on Juliettea nuorempi ja yhteiskunnallisesti Julietten vaikutusvallan alainen. Lisäksi Lukas keskitalolaisena elää myös fyysisesti naisen alapuolella. Parin välille syttyy orastava romanttinen suhde ennen kuin Juliette tuomitaan puhdistamaan. Kun Juliette saa yhteyden Lukasiin siilosta 17, suhde syvenee, vaikka Lukas ei heti täysin uskokaan naisen väitteitä Bernardin ja yhteisön kieroudesta.

Myös pormestari Jahnsilla ja apulaisseriffi Marnesilla on romanttisesti virittynyt, syvä ystävyysuhde keskenään. Jahns epäilee Marnesin haluttomuuden astua seriffin virkaan johtuvan siitä, että silloin heidän ei ainakaan olisi soveliasta ryhtyä parisuhteeseen. Jahns

on yleensä kuunnellut Bernardin mielipidettä ja toiminut monesti sen mukaan. Kun hän asettuu uuden seriffin valinnassa poikkiteloin miehen kanssa, hän saa äkillisesti surmansa. Bernard yrittää surmata myös Julietten ja suunnittelee asettuvansa sekä vakituiseksi pormestariksi, että jatkavansa virassaan IT-osaston johtajana. Seriffinä toimisi hänen valitsemansa ehdokas, Peter.

Juliette on kuitenkin onnistunut kylvämään epäilyksen koneosastolle, joka nostattaa syvätason kapinaan vallitsevaa järjestystä vastaan. Kun Bernard päättää, että Lukas ei sittenkään ole luotettava, saa nuori mieskin puhdistustuomion. Bernardin epäonneksi Peterin eli seriffin radio nappaa Julietten ja Bernardin käymän keskustelun, ja Lukasin vakuuttelun seurauksena tietoisemmaksi tullut Peter auttaa Bernardin syrjäyttämisessä. Kun Julietten onnistuu palata kotisiiloonsa, ovat Peter, Lukas ja Juliette siilon yhteisön avainasemissa tietojensa ansiosta. Juliette ottaa omatoimisesti ohjat käsiinsä ja päättää rakentaa siilon vallan verkoston uusiksi. Juliette myös laajentaa verkostoa toiseen siiloon, nimittäin siiloon numero 17, joskin se on sillä hetkellä vielä varsin vähän asutettu.

5 PÄÄTÄNTÖ

Sekä *Valtaistuinpelissä* että *Siilossa* on vahvoja ja moniulotteisia naishahmoja, jotka eivät jää ohuiksi sivuhuomautuksiksi mieshahmojen omien etujensa turvaamiseksi. Scifi ja fantasia tuntuvat lajeina olevan mieshahmojen hallitsemaa kirjallisuutta, esimerkkeinä *Taru sormusten herrasta* -trilogia², *Harry Potterit*³ ja *Uljas uusi maailma*⁴. Tämän takia halusin tutkia vahvoja naishahmoja ja heidän asemaansa vallan verkostoissa näissä kaunokirjallisissa teoksissa.

Käyttämäni teoriakirjallisuus avasi mielestäni erittäin hyvin teosten kuvaamia valtasuhteita ja vallan asetelmia. Danyin ja Julesin kehityskaaret avautuivat minulle uudella tavalla, ja fiktiivisten yhteiskuntien rakenteet piirtyivät selkeämmin esille. Vallan verkosto ulottuu kaikkialle ja jokainen on jossain subjekti-asemassa useammassakin verkostossa, joten vallan vaikutusta on helpompi lähestyä kuvitteellisilla tilanteilla ja yhteisöillä. Ainakin itse koin tutkimuksen helpompana, kun sen pystyi tekemään täysin

² J. R. R. Tolkienin kirjoittama fantasiatrilogia *The Lord of the Rings* (1954–1955)

³ J. K. Rowlingin kirjoittama fantasiasarja *Harry Potter* (1997–2007)

⁴ Aldous Huxleyn kirjoittama dystopiaromaani *Brave New World* (1932)

ulkopuolisen silmin. Naisen yhteiskunnallisia rooleja on kiintoisaa tarkastella kriittisesti, ja moniulotteiset hahmot tarjosivat hyvän tarttumapinnan analyysille.

Mielestäni teoksissa oli taidokkaasti kuvattu alistetun yksilön voimaantumista ja kehityskaarta aktiiviseksi toimijaksi ja vallankäyttäjäksi. Teokset olivat myös tarpeeksi erilaisia hedelmälliseen vertailuun. Varsinkin *Siilo* tarjoaa hyvin havainnollisen laboratorion kuvitteelliselle tilanteelle ja leikittelee ajatuksella pienen eliitin hirmuisesta ylivoimasta. *Valtaistuinpeli* avaa kriittisen näkymän patriarkaalisiin yhteiskuntarakenteisiin ja naisen alistamiseen. Vaikka tilanne on kaukana länsimaalaisen Suomen yhteiskunnallisesta tilasta, niin on vielä paljon yhteisöjä, joissa naisen yhteiskunnallinen asema on todella heikko ja mahdollisuus koulutukseen huono. Koen valtasuhteiden kriittisen tarkastelun tärkeäksi ja valtasuhteilla leikittelyn kirjallisuudessa kiintoisaksi aiheeksi.

LÄHTEET

Primäärilähteet:

Martin, George R. R. 2012. *Valtaistuinpeli* [=VP] (*A Game of Thrones*, 1996.) Suom. Satu Hlinovsky. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Kirjava.

Howey, Hugh 2013. *Siilo* [=S] (*Wool*, 2013.) Suom. Einari Aaltonen. Helsinki: Like Kustannus Oy.

Sekundaarilähteet:

Allen, Amy 1999. *The Power of Feminist Theory: Domination, Resistance, Solidarity*. Boulder: Westview Press.

Lukes, Steven 1974. *Power: A Radical View*. London: Macmillan Education Ltd.

Townsend, Janet; Zapata, Emma; Rowlands, Jo; Alberti, Pilar & Mercado, Marta, 1999. *Women and Power: Fighting Patriarchies and Poverty*. London, New York: Zed Books Ltd.